

แนวทางการแก้ไขปัญหาการบวช: การปะทะกันระหว่างคุณค่าเชิง
วัฒนธรรมไทยกับคุณค่าใหม่ในสังคมปัจจุบัน

Solution Problems of ordination: clashes between Thai cultural
values With new values in today's society

พระมหาทวี บุญทะมาตร์, บุญเลิศ บุตรคาม, ผดุง วรรัตนทอง
Phramaha Tawee Buntamat, Boonlert Putrakam and Phadung wannatong

หน่วยวิทยบริการ วัดสระแก้ว มหาวิทยาลัยมหจุลาลงกรณราชวิทยาลัย

Wat Srakaew Academic Service Unit, Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Email: taweenu@hotmail.com

Received: 2019-05-16; Revised: 2019-07-26; Accepted: 2019-07-26

บทคัดย่อ

ค่านิยมปัจจุบันว่าด้วยการบวชชานาคหรือบวชพระในสังคมไทยมีลักษณะที่เปลี่ยนไป การบวชจากเดิมคือ การสละแล้วซึ่งทางโลก มุ่งสู่คุณค่าในทางหลักธรรม เพื่อศึกษาพระธรรม คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และมุ่งสู่ความคาดหวังอันสูงสุดคือ การเข้าถึงพระนิพพาน อันเป็นจุดหมายปลายทางของการบวช แต่การบวชในปัจจุบันกลับกลายเป็นเรื่องของคุณค่า และหน้าที่อันเป็นค่านิยมสำคัญในสังคมไทยคือ ค่านิยมว่าด้วยการเป็น “ลูกที่ดี” และ การเป็น “พ่อแม่ที่ดี”

คุณค่าเชิงวัฒนธรรมไทยว่าด้วยการเป็นลูกที่ดี เกิดขึ้นจากค่านิยมที่เชื่อกันว่า การบวชเป็นการสร้างบุญที่ได้กุศลมาก เป็นโอกาสอันดีที่ลูกชายจะตอบแทนพระคุณบิดามารดา โดยเชื่อว่า “ลูกชายที่บวชเรียนจะสามารถช่วยให้บิดามารดาได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์” ดังนั้น การบวชจึงเป็นเรื่องการตอบแทนคุณพ่อแม่ ลูกที่ประสงค์บวช (หรือแม้แต่ลูกบังคับ) ให้พ่อแม่จึงมีคุณค่ากับการเป็นลูกกตัญญู ในปัจจุบันเราจึงพบเห็นการบวชตามประเพณี หรือ การบวชตามคุณค่าดังกล่าวนี้เป็นค่านิยมหลักของคนในสังคมไทย ส่วนคุณค่าการเป็น “พ่อแม่ที่ดี” หากลูกคนใดประสงค์บวชให้แล้ว จึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมเพื่อเตรียมการบวชให้ลูก อย่างดี หรือเรียกภาษาชาวบ้านๆ ว่า “ทุ่มทุน” ไม่ว่าจะเงินทอง มหรสพต่างๆ อย่างครบครัน

อันที่จริงแล้ว การเป็นลูกที่ดี การเป็นพ่อแม่ที่ดี และการเป็นศาสนทายาทที่ดี ควรต้องมีกระบวนการเตรียมความพร้อมในการเข้ามาบวช 3 ด้าน คือ ด้านผู้มาขอบวช ด้านพระอุปัชฌาย์ ด้านพระอาจารย์

คำสำคัญ: แนวทางการแก้ไข, ปัญหาการบวช, การปะทะกันระหว่างคุณค่าเชิงวัฒนธรรมไทย

ABSTRACT

Values for ordination, naga, or ordination in Thai society have changed. Ordination from the original was World renunciation Geared towards the values of the principles to study the teachings of the Lord Buddha and aim to the highest expectation is Access to Nirvana as a destination for ordination but the current ordination becomes a matter of value and function, which is an important value in Thai society. Values for being "good children" and being "good parents"

The value of being a good child Arises from the values believed to be the ordination is a very merit-making merit. It is a good opportunity for the son to pay back the grace of his parents, believing that "the son who is ordained to be able to help parents get to the island of the yellow man". Therefore, the ordination is a reward for parents. Child who wishes to ordain (Or even forced) to give parents the value of being a filial child at present, we see the ordination according to tradition. Or ordination according to this value is the core value of people in Thai society As for the value of being "Good parents" If any child wishes to be ordained Therefore needs to be prepared to prepare for ordination to the child well Or call the villagers' language as "throwing money", regardless of the amount of entertainment and entertainment

The fact is being a good child being a good parent and being a good heir should have a preparation process for entering ordination in 3 aspects: the person who asks for ordination the preceptor Master

Keywords: Solution, Problems of ordination, clashes between Thai cultural values

บทนำ

จากเหตุการณ์ผู้ร่วมพิธีแห่หน้าบุกทำร้ายผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และเด็กนักเรียนที่กำลังสอบที่โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เมื่อวันที่ 24 ก.พ. 2562 ที่ผ่านมา เนื่องจากไม่พอใจที่ทางโรงเรียนได้มีการตัดเตือนให้มีการเบาเสียงในพิธีแห่หน้าคลงนั้น ถือเป็นภาพการสะท้อนของการปะทะกันระหว่างคุณค่าเชิงวัฒนธรรมในสังคมไทย คือประเพณีการบวชนาค กับคุณค่าใหม่ในสังคมปัจจุบันเรื่องของสิทธิและเสรีภาพในความต้องการความสงบเพื่อสมาธิในการสอบของเด็กๆ

ฝ่ายงานบวชก็พยายามใช้วัฒนธรรมประเพณีในการอ้างความชอบธรรมดังที่มีคำพูดปรากฏเป็นหัวข้อข่าวที่ว่า “งานบวชจะให้เดินเจียบๆ ได้อย่างไร” ส่วนเด็กนักเรียนที่กำลังนั่งสอบก็ถูกรบกวนจากเสียงของเครื่องแห่จากพิธีบวช ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิของเขา ซึ่งต้องการความสงบเพื่อสร้างสมาธิในการทำข้อสอบอันมีผลต่ออนาคตอันเป็นคุณค่าของตนในปัจจุบัน เมื่อเกิดการปะทะกันจึงทำให้เกิดปัญหาตามมา จากความตึกคะนองของอีกฝ่ายที่อ้างความชอบธรรมฝ่ายประเพณี จึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่ออีกฝ่ายผ่านการอ้างความชอบธรรมตามประเพณีเช่นกัน เหตุการณ์นี้มีลักษณะคล้ายกับกรณีปัญหาเรื่องระฆังวัดกับคอนโดที่เคยเป็นข่าวมาเมื่อไม่นานมานี้ พระก็อ้างความชอบธรรมของการตีระฆังด้วยเกณฑ์คุณค่าทางศาสนา คอนโดก็อ้างความชอบธรรมด้วยเรื่องของสิทธิเสรีภาพที่ถูกรบกวนด้วยเสียงระฆังต่างกันเพียงกรณีคอนโดไม่เกิดความรุนแรง ที่นี้ปัญหามันไม่ได้อยู่ที่ตัวประเพณีหรือพิธีกรรม แต่ผู้เขียนคิดว่าปัญหามันอยู่ที่ว่าคนในสังคมไทยไม่เข้าใจเรื่องสิทธิและเสรีภาพดีพอ คนไทยมักอ้างสิทธิเสรีภาพเพื่ออ้างความชอบธรรมในการกระทำใดใดของตัวเอง โดยไม่สนว่าสิ่งที่ตัวเองกระทำนั้นเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่นอยู่หรือไม่ เหมือนคำพูดที่มักพูดติดปากออกมาง่ายๆ ว่า “สิทธิของกู กูจะทำอะไรก็ได้” คำๆ นี้สะท้อนภาพปัญหาดังกล่าวได้อย่างชัดเจน มันจึงทำให้เกิดกรณีการละเมิดสิทธิเสรีภาพต่างๆ จำนวนมาก และถูกมองข้ามอย่างหน้าตาเฉยในสังคมไทย

นอกจากอ้างสิทธิเสรีภาพอย่างมั่วๆ แล้ว ยังพร้อมอ้างสิทธิการใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาอีกด้วย ซึ่งถือเป็นปัญหาใหญ่อย่างยิ่งในสังคมไทยไม่ว่าจะเรื่องอะไรก็ตาม ทั้งการทำรัฐประหารในทางการเมือง การขัดขวางการเลือกตั้ง ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จนถึงเหตุการณ์แห่หน้ากระทึกที่เป็นข่าว สิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาโดยการอ้างสิทธิความชอบธรรมฝ่ายวัฒนธรรมทั้งนั้น อย่างในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฝ่ายงานบวชก็อ้างอิงการจัดกิจกรรมพิธีกรรมของตัวเอง ผ่านคุณค่าเชิงวัฒนธรรม แต่กลับไม่ระลึกถึงสิทธิของผู้คนที่กำลังถูกละเมิด ไม่เพียงเท่านั้นเมื่อเกิดความไม่พอใจ ก็ใช้คุณค่าเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างความชอบธรรม (ทำ) ในการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ปัญหา มากกว่าการกลับมาคำนึงและ

พิจารณาถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของตนเองว่าสิ่งที่เราทำอยู่นั้น หรือสิทธิของเรานั้นไปกระทบสิทธิของใครต่อใครหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนคิดว่านี่แหละคือตัวปัญหา และส่งผลต่อปัญหาใหญ่ๆ อีกมากในสังคมไทย (ฉันทพงศ์ ดวงแก้ว, 2562)

ความหมายของการบวชในพระพุทธศาสนา

ในพระพุทธศาสนา เรียกการบวชว่า **การอุปสมบท** (บาลี: อุปสมปทา) แต่เดิมนั้น การบวชเรียกว่า**บรรพชา** (บาลี: ปพพชชา แปลว่า เว้นทั่ว, เว้นจากความชั่วทุกอย่าง) ปัจจุบันคำว่าบรรพชาใช้กับการบวชสามเณร ในขณะที่อุปสมบทใช้กับการบวชพระภิกษุ

การบวชโดยนัยแล้วคือ การละทิ้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่เดิม สู่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ใหม่ตามครรลองแห่งมรรค เพื่อเป็นการง่าย เพื่อเป็นการสะดวก เป็นทางอันปลอดภัยไปรง แก่การบรรลุถึงซึ่งวัตถุประสงค์ คือ ความบริสุทธิ์หลุดพ้น ปราศจากมลทิน หมัดจดจากความเศร้าหมอง และเป็นอิสระจากพันธนาการเครื่องร้อยรัดทั้งปวง ในสมัยพุทธกาล การบวชมี 8 อย่าง ได้แก่ 1) เอหิภิกขุอุปสัมปทา 2) ติสรณคณุปสัมปทา 3) ญัตติจตุตถกัมมอุปสัมปทา 4) ครุธัมมปฏิคคหฬอุปสัมปทา 5) อัญญาจิกกาอุปสัมปทา 6) โฉวาทปฏิคคหฬอุปสัมปทา 7) ปัญหาพยากรณุปสัมปทา และ 8) พุเตนอุปสัมปทา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548 : 606 -7)

ปัจจุบันการอุปสมบท หรือการบวชที่มีปฏิบัติกันมีอยู่ 2 อย่าง คือ 1) การบวชพระภิกษุ ซึ่งทำการบวชด้วยวิธีญัตติจตุตถกถกรรมวาจา 2) การบวช หรือ บรรพชาเป็นสามเณรสำหรับผู้ที่มีอายุยังไม่ครบบวช ซึ่งทำการบวชด้วยการรับไตรสรณคมน์

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุ คุณสมบัติของผู้จะบวช 5 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ คือ คุณสมบัติของผู้จะบวชจะต้องเป็นมนุษย์เท่านั้น เป็นเพศชาย มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งนับตั้งแต่ในครรภ์มารดาเป็นหลัก ไม่เป็นมนุษย์วิบัติ คือ ถูกตอนหรือเป็นบัณเฑาะ (กระเทย) ไม่ทำผิด ร้ายแรง คือ มาตุฆาต-ปิตุฆาต หรือฆ่ามารดา หรือบิดาของตนมาก่อน ไม่เคยทำผิดต่อพระศาสนามาก่อน เช่น ฆ่าพระอรหันต์ หรือเคยต้องอาบัติปาราชิกมาแล้วตั้งแต่บวชครั้งก่อน

2. ปริสสมบัติ ซึ่งในสภานี้กำหนดหมายถึงพระภิกษุสงฆ์ที่จะเข้าร่วมทำการอุปสมบทให้ หมายถึงพระอันดับ ให้ผู้ขอบวช คือ อุปสัมปทาเปกขะนั้น ภิกษุจะต้องเข้าประชุมสงฆ์ให้ครบตามจำนวน คือในมัชฌิมประเทศ หรือประเทศที่เจริญแล้ว และสามารถหาพระภิกษุสงฆ์ได้ง่าย กำหนดให้ต้องมีพระภิกษุสงฆ์เข้าร่วมสังฆกรรมอย่างน้อย 10 รูปขึ้นไป ในปัจจุบันประเทศ หรือประเทศที่เป็นชนบท หาภิกษุสงฆ์ในการเข้าร่วมสังฆกรรมได้น้อย กำหนดให้ต้องมีพระภิกษุสงฆ์เข้าร่วมอย่างน้อย 5 รูปขึ้นไป

3. สีมามสมบัติ ภิกษุสงฆ์ที่จะเข้าร่วมในการให้อุปสมบทนี้ จะต้องประชุมทำสังฆกรรมพร้อมกันในสีมาเดียวกันเท่านั้นจะแยกกันทำไม่ได้ แม้ในเขตชุมชนสงฆ์ หรือเขตสีมานั้นจะมี

ภิกษุสงฆ์ครบตามจำนวนที่กำหนดก็ตามแต่ ทั้งหมดก็ต้องมาประชุมรวมกันในเขตสีมา นั้นอย่างพร้อมเพรียงกัน ถ้าภิกษุรูปใดมาไม่ได้ จะต้องมอบฉันทะมาบอก มิเช่นนั้นการอุปสมบทนั้นก็ไม่สำเร็จ กลายเป็นสีมาวิบัติไป หรือแม้เป็นการชุมนุมในสถานที่มิใช่สีมาก็ให้การอุปสมบทไม่ได้เช่นกัน เว้นไว้แต่ว่าในสถานที่เช่นนั้นไม่มีสีมา หรือไม่มีอุโบสถ คณะสงฆ์จะต้องสมมติสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งกำหนดเป็นเขตสีมาเสียก่อนจึงทำการให้อุปสมบทได้

4. บุพกิจ คือ ข้อที่ผู้จะทำการบวชจะต้องกระทำให้สำเร็จก่อนที่จะขออุปสมบท เริ่มตั้งแต่แสวงหา ภิกษุผู้ฉลาดมีความรู้ที่พอจะบอกสอนตนเองได้ ซึ่งเรียกว่า “พระอุปัชฌาย์” ซึ่งพระอุปัชฌาย์นี้จะเป็นผู้นำ ผู้ขอบวชนั้นเข้าไปหาสงฆ์ขอให้พระสงฆ์ทำการอุปสมบทให้ หลังจากการที่พระสงฆ์ได้บวชให้แล้ว ก็จะเป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ที่จะต้องคอยบอกคอยสอนพระธรรมวินัย ตลอดจนสอนกรรมฐานให้ เพื่อให้รู้จักขนบธรรมเนียมการปฏิบัติตน และเจริญธรรมในทางศาสนาต่อไป นอกจากนั้นแล้วผู้บวช จะต้องเตรียมเครื่องอัฐบริขาร 8 อย่างให้พร้อม คือ ผ้าจีวร สังฆาฏิ สบง บาตร มีดโกน กรองน้ำ (ธรรมกรก) ด้ายเย็บผ้า และเข็มเย็บผ้า (ถ้าไม่มี เป็นหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ต้องจัดหาให้) พร้อมทั้งปลงผมและหนวดให้เรียบร้อย ซึ่งบุพกิจเหล่านี้ต้องทำให้เสร็จก่อนที่จะเข้าไปหาสงฆ์เพื่อ ทำการอุปสมบท ซึ่งในการบวชนั้นต้องให้ผู้บวชเปล่งวาจาขอบวชด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ ผู้บวชอ้างความไม่พอใจภายหลัง ซึ่งมีพุทธบัญญัติห้ามบวช ให้แก่บุคคลผู้ไม่ร้องขอ

5. กรรมวาจาสมมติ คือ การสวดประกาศกรรมวาจาในท่ามกลางสงฆ์เมื่อพระที่เป็นอุปัชฌาย์ได้นำ ผู้ที่จะบวชเข้าไปในท่ามกลางสงฆ์แล้ว คณะสงฆ์ก็จะสมมติให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เป็นผู้ทำหน้าที่สวด ตั้งญัตติประกาศเรื่องสังฆกรรมนั้นให้สงฆ์รับทราบ (คำเผด็จสงฆ์) เพื่อร่วมกันทำกิจนั้นต่อไป แล้วซักถามผู้นั้นถึงความพร้อมต่างๆ เช่น อันตรายิภกรรมและข้อห้าม เป็นต้น ถ้าเห็นว่าผู้นั้นมีคุณสมบัติ ครบถ้วนสามารถบวชได้ ท่านก็จะเรียกเข้าไปในท่ามกลางสงฆ์ แล้วสวดขอมติต่อคณะสงฆ์ 3 ครั้ง (สวดอนุสาวนา) ถ้าสงฆ์ในที่นั้นฟังแล้วมีภิกษุรูปใดรูปหนึ่งไม่เห็นด้วยทักท้วงขึ้นมา ผู้นั้นก็จะบวชไม่ได้ แต่ถ้าสงฆ์ทั้งหมดนิ่งเงียบ แสดงว่าทั้งหมดยอมรับการบวชนั้น ตลอดเวลาที่สวดอนุสาวนาไปก่อน จะครบ 3 ครั้ง ภิกษุยังนิ่งเงียบอยู่ ครั้นครบ 3 ครั้งตรงกับคำว่า “โสภาเสยย” ครั้งที่ 3 ภิกษุจะทักท้วงขึ้นอีกไม่ได้แล้ว ถือว่าการบวชนั้นเสร็จสมบูรณ์ (วัดถ้าพระบำเพ็ญบุญ, 2562: ออนไลน์)

เปรียบเทียบการบวชตามพุทธบัญญัติกับยุคปัจจุบัน

การประกอบพิธี หรืออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลนั้นสามารถจำแนกขั้นตอนและรายละเอียดต่างๆ ได้ ดังต่อไปนี้

ก่อนที่จะประกอบพิธีบวช หรืออุปสมบทเป็นพระภิกษุ นั้น จะต้องประกอบพิธีบวช หรือบรรพชาเป็นสามเณรเสียก่อน (ในกรณีที่ผู้บวชเป็นฆราวาส ถ้าเป็นสามเณรอยู่แล้วก็ไม่ ต้องประกอบพิธีบรรพชาอีก)วิธีการในการประกอบพิธีบรรพชาพระพุทธเจ้าตรัสว่า “ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ก็แล พวกเธอพึงให้กุลบุตรบรรพชาอุปสมบทอย่างนี้ ชั้นแรก พวกเธอพึงให้ กุลบุตรผู้มุ่งบรรพชาและผู้มุ่งอุปสมบท ปลงผมและหนวดแล้วให้ครองผ้ากาสาเย ให้ทำผ้า อุตตราสงค์เฉวียงบ่า ให้กราบเท้าภิกษุทั้งหลายแล้ว ให้นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลีสั่งว่า เธอจง ว่าอย่างนี้ แล้วให้ว่าสรณคัมม์ ดังนี้ ข้าพเจ้าถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ข้าพเจ้าถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง ข้าพเจ้าถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง (สุนทรียา สุนทรวิภาค, 2529 : 63) ที่สำคัญผู้ที่จะบรรพชา อุปสมบทจะต้องมีใจแน่วแน่ จักถวายอภิชาตพระศาสดาแล้วทูลขอบวช พระพุทธเจ้าพระองค์ นั้นทรงฉลาดในธรรมอันเลิศ ทรงเห็นความตั้งใจ ความเลื่อมใส ยินดีด้วยกรรมของตน จึงทรง ยอมให้บวช (พระไตรปิฎก, 2539: 112-113/182) ในสมัยพุทธกาลจึงเน้นที่ศรัทธาก่อน แต่ใน ปัจจุบันเน้นที่ประเพณีและค่านิยมมากกว่า และพระพุทธเจ้าก็ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ที่ให้สิทธิ เสรีภาพต่อผู้ที่บวช แต่พระองค์ก็ทรงมีเงื่อนไขเพื่อให้เกิดความร่มเย็นของสงฆ์ และป้องกัน ไม่ให้เกิดความเสียหายต่อพระศาสนาและสังคมสงฆ์

การประกอบพิธีอุปสมบท จากที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในการ ประกอบพิธีบวช ทั้งที่ปรากฏอยู่ในสมัยพุทธกาล และที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบันนั้น จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนต่างๆ ในการประกอบพิธีบวชในสมัยพุทธกาล เป็นขั้นตอนที่เป็นไปตาม พุทธบัญญัติของพระพุทธเจ้า (สุนทรียา สุนทรวิภาค, 2529: 63) แต่สิ่งที่เพิ่มเติมเข้ามาทีหลัง เป็นการอยู่นอกเหนือพุทธบัญญัติและนับวันก็ยิ่งมีความสำคัญกับสังคมมากขึ้นทุกที

ตาราง 1 เปรียบเทียบวัตถุประสงค์การบวชในสมัยพุทธกาลกับสมัยปัจจุบัน

ที่	สมัยพุทธกาล	สมัยปัจจุบัน
1	เน้นความเรียบง่าย	ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
2	ไม่ยึดถือพิธีกรรม	ถือพิธีกรรมเป็นสำคัญ
3	เพื่อฝึกฝนอบรมจิต	บวชเพื่อพักผ่อน
4	เป็นไปตามพระบรมพุทธานุญาต	บวชเพื่อศึกษาเล่าเรียน
5	เพื่อประโยชน์ต่อพระศาสนา	บวชเพื่ออุทิศบุญให้ผู้ตาย
6	เพื่อประโยชน์ต่อสรรพสัตว์	บวชเพื่อทำตามประเพณี
7	เพื่อความไม่สะสมทรัพย์ (สันโดษ)	เพื่อแสวงหาลาภสักการะ

8	บวชเพราะเห็นภัยในวิภวสงสาร	ลาหน้าที่มาบวช
9	เพื่อลดมานะละทิฐิ	อวดฐานะ/อำนาจวาสนา
10	เพื่อความพ้นทุกข์	บวชเพื่อทดแทนคุณผู้มีพระคุณ

ค่านิยม ประเพณี และความเชื่อทางสังคมเปลี่ยน ส่งผลกระทบต่อการบวช

สมัยปัจจุบันผู้ที่เข้ามาบวชส่วนใหญ่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต่างออกไปจากสมัยพุทธกาล จึงทำให้เข้ามาบวชแล้วไม่ได้ตั้งใจประพฤติพรหมจรรย์ แต่ให้ความสำคัญกับสาระอื่นมากกว่า เช่น การบวชเพื่อแสวงหาลาภสักการะ เพื่อแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ เป็นต้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เน้นที่การอุปสมบทของชาวตำบลหัวขวาง ซึ่งมีพฤติกรรมและความเชื่อในเรื่องการอุปสมบทบางอย่างเปลี่ยนไป แต่บางอย่างก็ยังคงรักษาไว้ ซึ่งก็เพิ่มความสลับซับซ้อนมากขึ้น นับวันก็ยิ่งจะผิดวัตถุประสงค์ของพระพุทธเจ้า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจสาระที่แท้จริงของการบวช จึงทำให้ประพฤติดี เมื่อประพฤติดีแล้วการบวชก็ไม่สมบูรณ์ แทนที่จะได้รับอานิสงส์มากแต่กลับเป็นการสร้างบาป คนที่บวชก็ไม่ได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาและทำความเข้าใจในวิถีชีวิตรวมทั้งวัตรปฏิบัติของนักบวช เมื่อบวชเข้ามาจึงเป็นนักบวชที่มีปัญหา สร้างความเสื่อมเสียให้กับสังคมพระพุทธศาสนา โดยสิ่งที่ทำให้การอุปสมบทของพระภิกษุเปลี่ยนไปมีหลายสาเหตุ ดังนี้

1. เป้าหมายของการอุปสมบท

ในอดีตมีเป้าหมายเดียว คือการเข้าถึงความพ้นทุกข์ในปัจจุบันมีหลายเป้าหมาย มีหลายเหตุผล มีหลายข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมให้ตนเอง

2. รูปแบบและวิธีการ

รูปแบบและวิธีการในอดีตเน้นที่ความเรียบง่าย แต่ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เช่น การมีบริวารครบซึ่งเป็นของตนเอง แต่ปัจจุบันจัดงานใหญ่โตเสียงทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก แต่บริวารที่จะบวชไม่ครบ หรืออาจจะมีครบแต่ก็เป็นการยืมหรือเช่ามาบวช จึงเป็นการบวชไม่บริสุทธิ์เพราะบริวารไม่บริสุทธิ์

3. ค่านิยมการบริโภค

การบริโภคนิยมก็เป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งที่ทำให้สาระการบวชเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะสังคมใดในปัจจุบันมักจะมีการจัดงานแข่งกัน เพื่อให้คนที่มาร่วมงานเป็นคนตัดสินว่างานของใครจัดได้ดีและยิ่งใหญ่กว่ากัน นอกจากจะสมบูรณ์เรื่องอาหารและเครื่องดื่มแล้วยังมีการจ้างมหรสพราคาแพงแข่งกันด้วย และยังมีงานแข่งอำนาจทางสังคมด้วย เช่น บางงานเจ้าภาพสามารถเปิดให้เล่นการพนันและอบายมุขได้โดยโดยการขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น

4. การกลั่นกรองผู้ที่จะบวช

การกลั่นกรองผู้ที่ จะเข้ามาบวชในอดีตจะใช้วิธีการเข้านาคหลายวัน เพื่อให้ได้มีโอกาสเรียนรู้วัตรปฏิบัติของพระภิกษุ และวิธีการอุปสมบทที่ถูกต้อง รวมเป็นการวัดใจผู้ที่จะบวชว่าจะสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ ถ้าสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้ก็สามารถบวชได้ และเมื่อบวชแล้วก็จะบวชที่ดี แต่ปัจจุบันนี้มักอ้างว่าไม่มีเวลามาเข้านาคหลายวันเพราะติดงาน แม้แต่พระอุปัชฌาย์ก็ไม่เคร่งครัดในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่จะบวช บางทีก็รู้ว่าคุณสมบัติไม่พร้อมแต่ก็บวชให้เพราะเกรงใจโยมก็มี

5. การเอาใจใส่ของพระอุปัชฌาย์

ในการบวชนั้นพระอุปัชฌาย์จะต้องตรวจสอบคุณสมบัติเอง กำหนดขอบเขตและระเบียบวิธีการให้เจ้าภาพ ไม่ใช่ให้เจ้าภาพทำเองโดยที่ยังไม่เข้าใจ บางงานเจ้าภาพจะไปปรึกษาคณะที่เคยจัดงานผิดมาแล้ว จึงเป็นการถ่ายทอดหลักการผิดๆ ต่อกันมา เป็นเพราะว่าพระอุปัชฌาย์ไม่เอาใจใส่ในการที่จะให้ข้อคิดให้คำปรึกษาที่ถูกต้องแก่ประชาชน และบางครั้งรู้ว่าประชาชนทำผิดก็ไม่กล้าที่จะบอกกล่าวตักเตือน เมื่อบวชเข้ามาจะต้องอบรมสั่งสอนให้เข้าใจในข้อวัตรปฏิบัติและหลักธรรม

6. ค่านิยมผิดๆ

ค่านิยมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละสังคม สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นมักจะเป็นความนิยมของสังคมส่วนใหญ่เข้ามาในรูปของวัตถุ และความสะดวกสบาย เช่น เมื่อสมัยที่เป็นฆราวาสใช้ของที่มีราคาแพงทันสมัย หลังจากบวชแล้วก็มีสิ่งให้อำนวยความสะดวกสบายจนเกินวิสัยของนักบวช ค่านิยมเรื่องพิธีกรรมหนึ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาทุกสังคม คือ ค่านิยมเรื่องการทำสู่วัณนาศ แม้จะมองว่าเป็นพิธีกรรมที่มุ่งสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ที่จะบวชก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่พระพุทธเจ้าบัญญัติขึ้น ตรงกันข้ามกลับสร้างความฟุ่มเฟือยและทำให้ถูกมองว่าเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และเจ้าภาพจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำพิธีจำนวนมาก ซึ่งไม่ใช่พุทธบัญญัติ แต่ก็มักถูกอ้างว่าเป็นประเพณีที่ต้องปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติตามก็ถูกมองว่าขัดต่อประเพณี เป็นต้น

7. ประเพณีและความเชื่อทางสังคม

ความเชื่อและประเพณีท้องถิ่นทางสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พิธีกรรมในการอุปสมบทเปลี่ยนแปลงไป มีหลายพิธีด้วยกัน เช่น การอุปสมบทเพื่ออุทิศส่วนบุญให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีการอุปสมบทเพื่อเข้าพรรษา ซึ่งอาจมองว่าได้ประโยชน์กว่าประเพณีอื่น เนื่องจากว่ามีระยะเวลายาวนานกว่า แต่ก็มักจะถูกอ้างว่าเป็นฤดูกาล ซึ่งบางครั้งไม่ใช่การ

อุปสมบทด้วยความศรัทธา แต่เป็นการอุปสมบทเพียงเพื่อให้เป็นไปตามประเพณีเท่านั้น ประเพณีการแต่งงานของชาวไทยพุทธ ฝ่ายชายจะต้องผ่านการอุปสมบทมาก่อน เพราะถือว่าการอุปสมบทจะทำให้คนมีคุณธรรมและเป็นคนสุก ซึ่งจะได้รับคามยอมรับจากสังคม ชายหนุ่มเมื่อต้องการแต่งงานจึงต้องอุปสมบท แต่เป้าหมายของการอุปสมบทไม่ใช่ฝึกหัดพัฒนาคุณธรรมของตนเอง แต่อุปสมบทเพื่อที่จะได้แต่งงานมีครอบครัว การอุปสมบทจึงมีลักษณะเป็นทางผ่านเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ประเพณีการอุปสมบทเพื่อทดแทนคุณบิดามารดา เป็นประเพณีหนึ่งของสังคมไทยที่แสดงออกถึงความเป็นผู้กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะลูกผู้ชายจะต้องอุปสมบทเพื่อทดแทนคุณ อันเป็นความเชื่อว่าถ้าใครได้ลูกผู้ชายเหมือนกับเป็นคนจูงบิดามารดาขึ้นสวรรค์ อย่างไรก็ตาม การอุปสมบทแม้จะไม่ตรงตามพระธรรมวินัยก็ยังมีประโยชน์ต่อสังคมและพระศาสนา เช่น เป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เป็นกรรมวิธีในการฝึกคนให้เป็นคนดี เป็นต้น

ปัญหาการบวชในสังคมไทยสมัยปัจจุบัน

ปัจจุบันบุคคลเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุด้วยสาเหตุต่างกัน บางคนไม่มีศรัทธาจะบวช แต่ถูกพ่อแม่บังคับให้ บวชบ้าง เพราะเพื่อนชักชวนบ้าง บวชเพื่อเลี้ยงชีพบ้าง เมื่อเข้ามาบวชแล้วก็ไม่ได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและฝึกหัดปฏิบัติ ประพฤติหล่อหลอมต่อการละเมิดพระธรรมวินัย การวางเป้าหมายไม่ถูกต้องแต่พยายามให้การบวชบรรลุเป้าหมายนั้น จึงเป็นสาเหตุแห่งวิกฤติศรัทธาของพระศาสนา (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2551) ได้กล่าวไว้ในรายงานการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการบวชของคนไทย” ว่าแต่ละองค์ประกอบของการบวชในสังคมไทยสามารถสรุปปัญหา ได้ดังนี้ 1) ปัญหาเกี่ยวกับพระอุปัชฌาย์ พระอุปัชฌาย์ไม่ได้ทำหน้าที่ของความเป็นผู้ให้กำเนิดอย่างสมบูรณ์ สอนใหญ่เมื่อบวชให้ แล้วไม่ทำการสอนพระภิกษุสามเณรที่ตนบวชให้ไม่ดูแลเอาใจใส่อย่างแท้จริง และเมื่อบวชแล้วไม่ได้อยู่กับพระอุปัชฌาย์ของตน ผู้บวชอาศัยอยู่คนละวัดกับพระอุปัชฌาย์ของตน พระอุปัชฌาย์ไม่มีความรู้ความสามารถในหลักธรรมพระอุปัชฌาย์มีอายุมาก และมีภารกิจอย่างอื่นมากเกินไป รวมทั้งขาดการคัดเลือกผู้ขอบวช ไม่ได้สืบประวัติผู้ขอบวชก่อนที่จะบวชให้ 2) ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน พระอาจารย์ไม่เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอน ไม่มีความรู้ความสามารถในการสอน มัวเมาในลาภ ยศ สรรเสริญ อายุมากเกินไป แนะนำสั่งสอนให้เฉพาะในเรื่องทำวัตรสวดมนต์ และพิธีกรรม ไม่ทำตนให้ น่าเคารพกราบไหว้ ซอบใช้ อำนาจ ไม่สนับสนุนให้ศึกษาวิชาการสามัญ 3) ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้บวช ผู้บวชไม่มีความรู้หลักพระศาสนาอย่างถูกต้องเพราะขาดการเอาใจใส่อบรมสั่งสอนจากพระอุปัชฌาย์และอาจารย์ปรับตัวลำบากเพราะความไม่เคยชินมาก่อน ไม่มีเวลาปรนนิบัติรับ

ใช้พระอุปัชฌาย์และอาจารย์ผู้บวชบางคนไม่มีศรัทธามาก่อนบวช แต่จำใจบวชตามใจบิดามารดาหรือต้องการปฏิบัติตามประเพณีนิยม เท่านั้น และผู้บวชจำนวนหนึ่งมีร่างกายไม่แข็งแรงและร่างกายพิการ รวมทั้งเป็นคนที่ไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนพระอุปัชฌาย์และอาจารย์ รวมทั้งเรื่องอาหารขบฉันไม่พอเพียง 4) ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยสี่ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเสนาสนะที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ เสนาสนะชำรุดทรุดโทรม ถูกรบกวนจากชาวบ้าน (ตั้งอยู่ติดกับบ้านเรือนของชาวบ้าน) เสนาสนะรกรกมาก วัดขาดความเหมาะสมกับการเป็นสถานที่บำเพ็ญสมณธรรมและบางแห่งพบว่า สมภารมุ่งการก่อสร้างเสนาสนะคือ อุโบสถ วิหาร ฯลฯ จนทำให้พระภิกษุ สามเณรเดือดร้อนต้องช่วยทำการก่อสร้างจนไม่มีเวลาศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และปฏิบัติศาสนธรรม 5) ปัญหาเกี่ยวกับพระภิกษุสามเณรที่เป็นสหธรรมิกที่อยู่สำนักหรือวัดเดียวกันกับผู้บวช เช่น ปัญหาการประพฤติตัวไม่เหมาะสม ปัญหาการถูกล่อลวงปลละละเลยจากพระอุปัชฌาย์และอาจารย์ ปัญหาความเห็นแก่ตัวไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ปัญหาที่พบระหว่างการบวชแล้ว ยังพบว่ากระแสเรียกร้องสิทธิการบวชของกลุ่มคนรักร่วมเพศที่ต้องการเข้ามาบวชในพระศาสนาซึ่งตามระเบียบพระธรรมวินัยแล้ว คุณสมบัติของผู้ที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบจากพระอุปัชฌาย์และพระคู่สวดซึ่งถามคุณสมบัติอย่างละเอียดถี่ถ้วนโดยเฉพาะตัวผู้บวชเองจะต้องไม่เป็นอกัปปบุคคลคือคนที่ไม่คู่ควรแก่การอุปสมบท ไม่เป็นคนถูกต้องห้ามเด็ดขาด เช่น เป็นคนมีเพศบกพร่อง ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงวางกฎระเบียบสำหรับการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมจะมาเป็นพระภิกษุทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ผิดกับในสมัยปัจจุบัน การบวชทำได้ง่ายมาก ทำให้มีแต่พระที่ขาดคุณสมบัติทั้งด้านกายภาพและจิตภาพ จึงมีปัญหามากมายดังที่พบเห็น สอดคล้องกับ (วิโรจน์ พรหมสุด, 2547: 8) ได้ศึกษาเรื่อง “การบวช กระบวนการขัดเกลาเพื่อความเป็นศาสนทายาทคุณภาพ” พบว่า การบวชหรือกระบวนการอุปสมบท เป็นการบำเพ็ญพรตในพระพุทธศาสนาซึ่งชาวพุทธถือว่าได้บุญมาก แต่วิธีการบวชนั้นค่อยเปลี่ยนมาโดยลำดับ ตั้งแต่พระบรมศาสดายังทรงพระชนม์อยู่ เมื่อแรกตรัสรู้ ยังมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาน้อย พระพุทธองค์ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์เอง พิธีบวชยังไม่มีพิธีการอะไรมากมายง่าย ๆ แล้วก็ค่อยเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับ และสอดคล้องกับ (พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร 2554 : 226) ได้ศึกษาเรื่อง “วิกฤตพุทธศาสนา: ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (2523-2543)” พบว่า สามเณรเป็นนักบวชที่ได้ผ่านกระบวนการของการบรรพชาเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ที่สำคัญ คือสืบต่อและดำรงรักษาพระพุทธศาสนา เพราะสามเณรมีสถานะเป็นผู้รับการบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ เพื่อเตรียมอุปสมบทเป็น

พระภิกษุเมื่ออายุ 20 ปีบริบูรณ์ สามเณรจึงเป็นเหล่ากอของสมณะซึ่งหมายถึงเหล่ากอของบุคคลผู้เพียบพร้อมไปด้วยองค์ความรู้ที่ประสานคล้องกับพฤติกรรมของตนทั้งการคิด การพูด และการกระทำอันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำหน้าที่เป็นศาสนทายาทที่สำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไป

สรุปปัญหาการบวชในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ดังนี้

1. ก่อนเข้ามาบวช ผู้บวชในปัจจุบันยังไม่เข้าใจความหมายและจุดประสงค์ที่แท้จริงของการบวชว่า คือการเข้ามาศึกษาอบรมพัฒนาตนเองตามแนวทางของพระพุทธเจ้า ตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา

2. ปัญหาเรื่องการกลั่นกรองบุคคลผู้เข้ามาบวชที่ไม่มีความรักศรัทธาเพียงพอ ส่วนใหญ่เป็นเพียงรูปแบบของพิธีกรรม พระอุปัชฌาย์ไม่ค่อยให้ความสำคัญเลยไม่เอาใจใส่กับการกลั่นกรองผู้บวชมากนัก อีกทั้งปัญหาในเรื่องของความเกรงใจเวลาน้อยไม่สัมพันธ์กับการงานที่มีมาก เมื่อกลั่นกรองไม่ดี ทำให้เกิดปัญหาสำหรับผู้บวชที่ไม่มีศรัทธามาก่อน มักไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียน พระอุปัชฌาย์ส่วนใหญ่เมื่อบวชให้แล้วไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนมักจะมอบภาระให้ผู้อื่นสอนแทน ปัญหาการขาดบุคลากรผู้ให้การอบรมสั่งสอนและส่วนใหญ่ก็ไม่มีความรู้ความสามารถในการสอนทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ

3. ปัญหาการอบรมหลังการบวช จากการศึกษาพบว่า การกลั่นกรองนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญแล้วในการคัดเลือกผู้เข้ามาบวช แต่กระบวนการให้การอบรมสั่งสอนปลูกฝังสิ่งต่างๆ เพื่อการเป็นพระภิกษุที่ประพฤตินั้นให้เหมาะสมกับเพศบรรพชิตกลับสำคัญไม่น้อยไปกว่ากันเลย เมื่อผู้บวชอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว หากได้พบกัลยาณมิตรให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนหลายประการ เช่น ผู้บวชต้องการเรียนรู้ธรรมจากการเข้ามาบวชบ้าง แต่ไม่มีผู้สอน หรือบางท่านบวชเข้ามาแล้วแสดงความเห็น ครูอาจารย์ที่จะให้ความรู้ด้านหลักธรรมมีน้อย

แนวทางการแก้ไขปัญหาการบวชในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาการบวชในสังคมไทยได้ 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านผู้มาขอบวช: แนวทางการให้ความรู้ก่อนการบวช และเมื่อบวชเข้ามาแล้ว

1) จัดให้มีการอบรมผู้เข้ามาบวชทุกประเภท ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ให้ทราบจุดประสงค์ในการบวชอย่างชัดเจน อธิบายประโยชน์ที่ผู้บวชจะได้รับและโทษหากไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยจะจัดโดยแต่ละวัดก็ได้ หรือจัดทำมาจากองค์กรคณะส่วนกลาง อาจอยู่ในรูปของวีดีโอ ซีดี หรือแผ่นพับ แนะนำการบวช แนะนำวัด หรือวิธีการปฏิบัติตนหลังจาก

บวชแล้วว่าจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร แต่หลักสูตรการให้ความรู้ที่น่าจะได้รับการผลิตให้ได้รับมาตรฐานถูกต้องตามหลักของคณะสงฆ์ ผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยมหาเถรสมาคม ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่มีข้อผิดพลาดที่เกิดการกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

2) ผู้บวชใหม่ทั้งบวชระยะสั้นและระยะยาวต้องได้เรียนรู้หลักของพระพุทธศาสนา ทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ (หลักสูตรเร่งรัด เรียนรู้โดยย่อ) สำหรับผู้บวชที่มีเวลาจำกัดอย่างน้อยให้ได้ทดลองใช้ชีวิตที่ถูกหลักของพระภิกษุแม้จะมีเวลาจำกัดแต่ก็จำเป็นจะต้องได้รับรู้สิ่งที่ถูกต้องตามแนวทางของพระพุทธศาสนาอย่างน้อยบวชมา 7-15 วัน ก็ต้องให้เขาได้รับความรู้นี้

3) ปลุกจิตสำนึกของผู้บวชด้วยการประชาสัมพันธ์ตามสถานศึกษาของสงฆ์และทางสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้บวชระลึกถึงสิ่งที่ติงามจากการได้เข้ามาอยู่ในร่มเงาของพระพุทธศาสนา

2. ด้านพระอุปัชฌาย์: แนวทางแก้ไขการกัณฑ์รองและการอบรมหลังการบวช

1) จัดประชุมอบรมให้ความรู้พระอุปัชฌาย์ พระพี่เลี้ยง พระอาจารย์ที่เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญของการให้ความรู้แก่พระบวชใหม่ และให้เห็นโทษของการปล่อยปละละเลยผู้บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนานี้ รมรงค์ให้กุลบุตรผู้เข้ามาขอบวชทดลองอยู่วัดก่อนบวชอย่างน้อยเข้ามาเพื่อเรียนรู้วิธีอุปฐากอุปถัมภ์ครูบาอาจารย์เรียนรู้กฎระเบียบของการอยู่ร่วมกัน

2) จัดทำวีดิทัศน์แนะนำการบวชสำหรับผู้ต้องการจะบวชมีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บวชให้เข้ากัณฑ์ยุคสมัยปัจจุบัน เช่น วิธีการปฏิบัติตนเมื่อเข้ามาบวชโดยแจกจ่ายไปยังพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาสแต่ละวัดเพื่อดำเนินการให้เป็นระบบเหมือนๆ กันทุกวัด

3) จัดทำหลักสูตรถวายความรู้สำหรับผู้บวชใหม่ ทั้งบวชระยะสั้น 5 วัน 7 วัน เช่น หลักสูตรคิทธิปฏิบัติการปฏิบัติตนเป็นฆราวาสที่ศิลาฯ และหลักสูตรระยะยาว อาจทำเป็นรูปแบบของสื่อวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ในวัด ถือเป็นการศึกษาเรียนรู้พระธรรมวินัยอีก ทางหนึ่งอีก ทั้งควรมีเนื้อหาแนะนำแนวทางในการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานไว้ด้วย เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บวชได้รับทราบระบบการศึกษาในพระพุทธศาสนาว่า หากจะศึกษาพัฒนาตนให้ได้ผลดีแล้วต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันทั้งปริยัติปฏิบัติ จากนั้นก็จะได้รับผลตามสมควรแก่การปฏิบัติ นั่นคือ ปฏิเวธ

4) วางแผนการเรียนระยะยาวสำหรับผู้บวชเพื่อการศึกษา เมื่อบวชต่อไปก็จะมีความรู้ความสามารถเป็นกำลังของพระศาสนาต่อไป หากลาสิกขาาก็จะเป็นคนดีของประเทศชาติ

5) จัดหาทุนสำหรับผู้สนใจเรียนทั้งดีประพตติแต่ขาดทุนทรัพย์เพื่อส่งเสริมให้กำลังใจผู้ที่ประพตติดีและเรียนดี

6) จัดอบรม ถวายความรู้ หรือเสนอแนวคิดต่อพระสังฆาธิการในการสร้างเสนาสนะให้เหมาะสมกับวัด ไม่ต้องเน้นความใหญ่โต แต่ให้เรียบง่าย สมถะ สงบ เหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การดูแลรักษา

7) พัฒนาพระสงฆ์ให้สามารถเป็นกัลยาณมิตร มีศีลมีธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีต่อญาติโยมได้

8) พัฒนาสถานที่ไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีมากแต่ต้องเน้นความสงบร่มเย็น ดังภาพวัดในสมัยพุทธกาล

9) สร้างสังคมวัด ให้เป็นสังคมของกัลยาณมิตร สร้างบรรยากาศของเอื้อเฟื้อดูแลซึ่งกันและกัน

10) จำเป็นต้องมีผู้ให้การปกครองดูแลพระบวชใหม่โดยให้พระที่ประพฤติดีแล้วดูแลปกครองอบรมพระบวชใหม่เป็นกลุ่มๆ จะช่วยส่งเสริมด้านพระวินัย และการศึกษาของสงฆ์ให้ดีขึ้นทำให้เกิดการพัฒนาสงฆ์ พัฒนาวัด พัฒนาบทบาทหน้าที่ของสงฆ์ จนเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

11) พระอุปัชฌาย์ อาจารย์ควรมีความรอบรู้รอบครอบในเรื่องเล็กน้อย เพราะเรื่องเล็กๆ ถ้าปล่อยไปก็กลายเป็นปัญหาใหญ่ต่อไปในอนาคตได้ หากมีข้อผิดพลาดประการใดควรเอาใจใส่ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์

12) หากผู้บวชเข้ามาแล้วไม่ตั้งใจที่จะศึกษา ฝึกฝน อบรมพัฒนาดตนเอง จนทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่พระพุทธศาสนา พระอุปัชฌาย์อาจารย์ต้องจัดการขั้นเด็ดขาด

13) จัดให้มีห้องสมุด มีหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรียนรู้ ทั้งภาคปริยัติและแนวทางการปฏิบัติธรรม

14) ผู้ที่บวชระยะยาวเพื่อศึกษาเล่าเรียน ทางคณะสงฆ์ต้องมีนโยบายและการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ไม่ขัดแย้งกันเอง ในด้านของการเตรียมพร้อมในทุกด้าน เช่น การอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร จัดสถานที่เรียน สถานที่พักอาศัย อาหาร และอื่นๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บวชให้เหมาะสม อาจจัดหน่วยงานหรือบุคคลเฉพาะกิจให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนที่เหมาะสมแก่ตนเอง

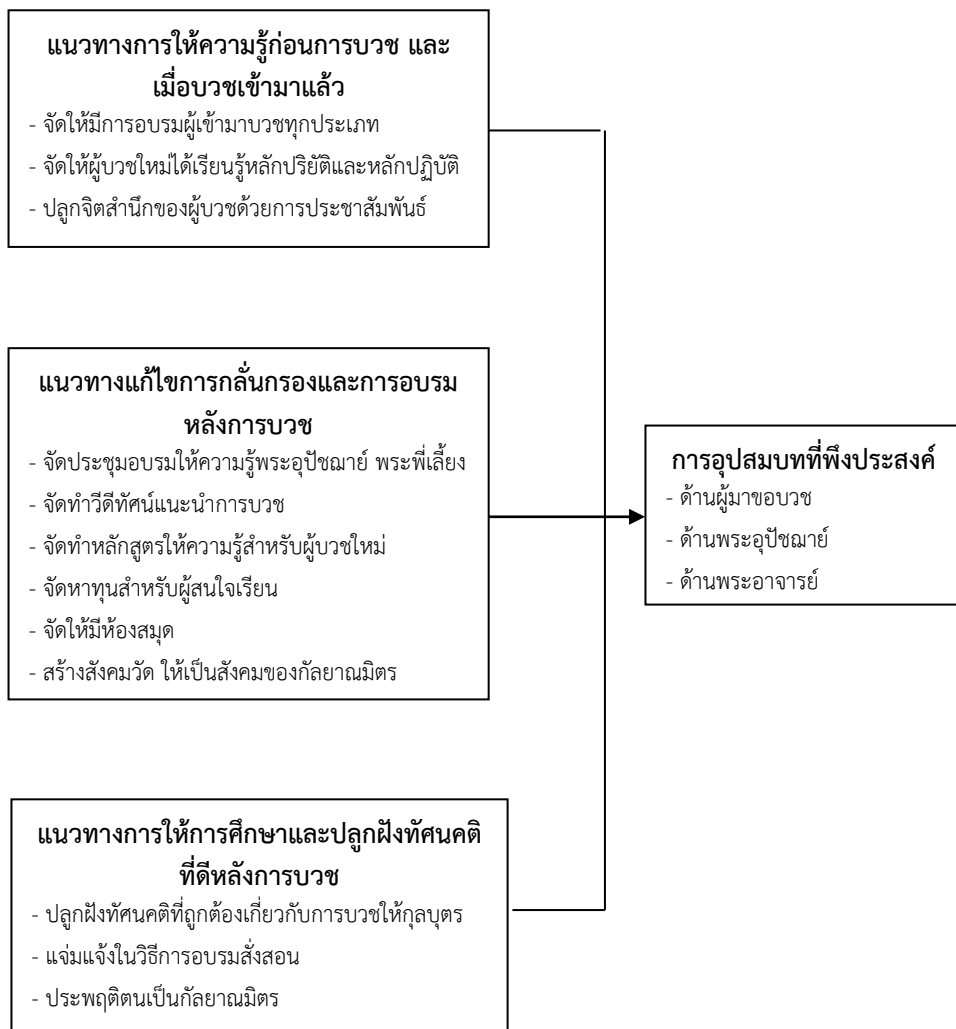
3. ด้านพระอาจารย์: การให้ศึกษาและปลูกฝังทัศนคติที่ดีหลังการบวช

1) ต้องปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบวชให้กุลบุตรผู้มาบวชรู้ว่า เมื่ออุปสมบทแล้วจะต้องฝึกฝนตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องถือว่ากำลังอยู่ในระยะฝึกฝนตนเองอยู่เช่นเดียวกัน

2) วิธีการให้การอบรมสั่งสอน ต้องดำเนินไปตามลีลาของนักสอนซึ่งให้ชัดว่าจะสอนอะไรแยกแยะอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ชวนให้ปฏิบัติสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ บรรยายให้เห็นความสำคัญจนผู้ฟังยอมรับและลงมือปฏิบัติตาม ระวังให้กล้า ปลุกใจให้เกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจแข็งขันมั่นใจที่จะทำให้สำเร็จไม่กลัวเหน็ดเหนื่อย หรือกลัวความยากลำบาก ปลุกให้ร่าเริง ทำบรรยากาศให้สนุก มีความหวัง มองเห็นผลดีและทางสู่ความสำเร็จ

3) ประพฤติตนเป็นกัลยาณมิตร ตามหลัก 7 ประการ สามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และเป็นที่ยิ่งของศิษย์ได้

ตาราง 2 สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาการบวชในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2551). “พฤติกรรมการบวชของคนไทย”. ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. (2562). “บวชนาคกระทึก” ปัญหาอยู่ที่พิธีกรรมหรือความไม่เข้าใจในสิทธิเสรีภาพ. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2562. จาก <https://thestandard.co/buddhist-ordination/>
- พระมหาหรรษา นิธิบุญยากร. (2545). “วิกฤติพุทธศาสนา: ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย (2523-2543)”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิโรจน์ พรหมสุด. (2547). “การบวช: กระบวนการขัดเกลาคำว่าเป็นศาสนทายาทคุณภาพ”. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัดถ้ำพระบำเพ็ญบุญ. (2562). การอุปสมบทบรรพชา. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562. จาก www.watthumpra.com.
- สุนทรียา สุนทรวิภาค. (2529). การศึกษาความสำคัญของการบวชในพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทยในปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.